

dr hab. Tadeusz Ambroży prof. uczelni

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr Ewy Waldzińskiej nt: *KONDYCYJNO-KOORDYNACYJNE UWARUNKOWANIA UMIEJĘTNOŚCI TECHNICZNYCH TENISISTEK W WIEKU 9-11 LAT*

Tenis podobnie jak każda dyscyplina sportowa wymaga od osób ją uprawiających optymalnego poziomu podstawowych zdolności kondycyjnych i koordynacyjnych. Należy pamiętać, że możliwości osiągnięcia optymalnych wyników sportowych w tej dyscyplinie są determinowane przede wszystkim genotypem danej jednostki. Jednak czynniki środowiskowe mogą tłumić lub ostatecznie rozwinąć niejednokrotnie ukryte predyspozycje dziedziczne. Największe osiągnięcia sportowe w tenisie dotyczą tylko niewielkiej grupy osób, u których czynniki dziedziczne trafiły na sprzyjające warunki rozwoju i doskonalenia w procesie szkolenia sportowego. Znajomość czynników, które w istotny sposób określają poziom techniczny zawodnika na poszczególnych etapach procesu treningowego może stanowić o jakości oraz modelować profil szkolenia sportowego. Presja uzyskania optymalnego poziomu umiejętności technicznych w tenisie wpływa na zwiększone zainteresowanie zespołów badaczy odpowiedzią na pytanie; w jakim stopniu możliwości kondycyjne i koordynacyjne (rozwijane przy pomocy odpowiednich ćwiczeń) mogą wpływać na szybsze i skuteczniejsze opanowanie umiejętności technicznych.

Ćwiczenia sprawności fizycznej tenisistów powinny dotyczyć rozwoju wszystkich zdolności kondycyjnych i koordynacyjnych. Wydaje się więc, że podłoże motoryczne oparte na wysokim poziomie zdolności siłowych, szybkościowych i wytrzymałościowych jest podstawowym elementem warunkującym rozwój sportowy i możliwość doskonalenia technicznego tenisisty. Oparte na współdziałaniu mechanizmów fizjologicznych (głównie nerwowo-mięśniowych) zdolności koordynacyjne pozwalają z kolei wykonać ruch skomplikowany zgodnie z jego założeniami. Realizacja złożonych przestrzennie i czasowo ruchów, przestawianie się z jednych zadań ruchowych na inne oraz rozwiązywanie nowych, nieoczekiwanych sytuacji ruchowych to elementy oparte na odpowiednio

wysokim poziomie rozwoju zdolności koordynacyjnych. Są to jednocześnie czynniki charakterystyczne dla przebiegu rywalizacji sportowej w tenisie. Możliwość wykonywania ruchów złożonych szybko, płynnie i precyzyjnie stanowi podstawę całego procesu nauczania i doskonalenia techniki. Przedstawiona do recenzji praca mgr Ewy Waldzińskiej stanowi przyczynek do dyskusji na temat ewentualnych powiązań między zdolnościami kondycyjnymi i koordynacyjnymi oraz poziomem umiejętności technicznych młodych tenisistek.

Z dużym zainteresowaniem zapoznałem się z przedstawioną mi do oceny rozprawą doktorską, która powstała w Akademii Wychowania Fizycznego im. Józefa Piłsudskiego w Warszawie na Wydziale Wychowania Fizycznego i Zdrowia w Białej Podlaskiej pod kierunkiem dr hab. prof. AWF Tomasza Niżnikowskiego. Podjęta przez Autorkę rozprawy tematyka badań dotyczyła *Kondycyjno-koordynacyjnych uwarunkowań umiejętności technicznych tenisistek w wieku 9-11 lat*. Należy uznać, że jest to tematyka interesująca zarówno w aspekcie poznawczym, jak i w odniesieniu do praktyki sportowej.

Oceniana praca mieści się w granicach standardów typowej rozprawy naukowej, a jej struktura jest właściwa. Licząca 112 stron wydruku komputerowego dysertacja doktorska zawiera streszczenia, wstęp, cztery rozdziały, wnioski oraz wykaz piśmiennictwa. Warto dodać, że poza tekstem opracowania naukowego praca zawiera: 19 tabel zestawiające wyniki badań przetworzone metodami statystycznymi oraz 23 ryciny prezentujące graficznie wykorzystane testy sprawności ogólnej i specjalnej, a także spis bibliograficzny 197 pozycji literatury (prace w języku polskim, ale są też publikacje niemieckie i anglojęzyczne). Doktorantka zestawiała je w kolejności alfabetycznej. Wszystkie cytowane opracowania zostały dobrze dobrane do tematyki dysertacji.

W początkowej części manuskrypt zawiera słownik ważniejszych terminów użytych w opracowaniu. To istotnie ułatwia jego odbiór podczas analizy zawartych w nim treści.

Wstęp właściwie wprowadza w problematykę rozprawy. Charakterystyka badanych wcześniej powiązań zdolności motorycznych oraz umiejętności technicznych, została przedstawiona krótko i konkretnie z wyartykułowaniem najważniejszych dla dalszych rozważań treści.

Kolejną częścią wprowadzenia w zagadnienia naukowe prezentowane w dysertacji są teoretyczne podstawy problematyki badawczej zawarte w rozdziale pierwszym.

Na początek przedstawiona jest charakterystyka etapu szkolenia wszechstronnego w tenisie. Autorka opiera się głównie na klasycznej literaturze z zakresu teorii sportu, dzięki temu trafnie charakteryzuje ten etap szkolenia, jednak głównie są to pozycje książkowe jeszcze z dwudziestego wieku, brakuje nieco podparcia tej wiedzy aktualnymi publikacjami najlepiej przestawionymi w formie artykułów. Te mankamenty zostały usunięte w dalszej części opracowania, gdzie została dokonana szczegółowa analiza najnowszej specjalistycznej literatury. Ważnym aspektem tego rozdziału jest wskazanie na właściwy zakres działań trenerskich w szkoleniu wszechstronnym w zakresie ogólnego przygotowania motorycznego młodych tenisistów i tenisistek np. poprzez trening uzupełniający z wykorzystaniem innych dyscyplin sportu. Ważne jest też podkreślenie wagi wyszkolenia techniczno-taktycznego (według Autorki, ale podparte fachową literaturą) już na tym etapie procesu treningowego. Pozytywnie oceniam, wsparte literaturą uzasadnienie podjętej problematyki badań.

Rozdział drugi zatytułowany „Metodologia badań własnych” prezentuje metodologiczne podstawy pracy, na której oparta jest część empiryczna, Autorka przedstawia w nim i precyzyjnie omawia wykorzystany do analizy materiał badawczy, a także opisuje sposób realizacji badań.

Na bazie trafnej krytyki problemu badawczego zawartej w omówionym rozdziale pierwszym Doktorantka proponuje uzupełnić luki w literaturze przedmiotu, przedstawiając cel pracy, którym była ocena kondycyjno-koordynacyjnych uwarunkowań umiejętności technicznych dziewcząt w wieku 9-11 lat. Dla weryfikacji celu stawia cztery pytania badawcze, które odpowiadają tematowi i nakreślają kierunek pogłębionej analizy.

Badania obejmowały dwa etapy. W pierwszym etapie dokonano oceny kondycyjnych i koordynacyjnych zdolności motorycznych oraz umiejętności technicznych. Ocenę kondycyjnych i koordynacyjnych zdolności motorycznych oraz umiejętności technicznych przeprowadzono dwukrotnie w ciągu roku. W badaniach wykorzystano testy stosowane zarówno w wychowaniu fizycznym, jak i sporcie szczegółowo opisane w piśmiennictwie, które były weryfikowane pod względem trafności i rzetelności.

W opracowaniu wyników badań uwzględniono procedury analizy statystycznej, pozwalające na weryfikację postawionych pytań i adekwatne do charakteru badanych parametrów: sprawdzono normalności rozkładów mierzonych zmiennych ilościowych, wyliczono podstawowe charakterystyki statystyczne, poziom istotności różnic między

wartościami średnich arytmetycznych wyników uzyskanych w testach oceniających kondycyjne i koordynacyjne zdolności motoryczne oraz techniczne umiejętności tenisistek oszacowano testem t-Studenta, ocenę zależności pomiędzy kondycyjnymi i koordynacyjnymi zdolnościami motorycznymi a umiejętnościami technicznymi tenisistek wykonano przy użyciu współczynnika r Pearsona. Dodatkowo dla sprawdzenia, jaki model kondycyjny i koordynacyjny w trzech grupach wiekowych będzie w najlepszym stopniu przewidywał umiejętności techniczne, przeprowadzono analizy korelacji przy użyciu wielozmiennowych analiz regresji liniowych z krokową metodą wprowadzania predyktorów do modelu.

W rozdziale trzecim Kandydatka przechodzi do opisu wyników badań własnych. Rozdział ten napisany został jasno, a dodatkowy podział na podrozdziały systematyzuje prowadzoną analizę oraz ułatwia czytelnikowi pracy odnalezienie właściwych danych w gąszczu prezentowanych wyników opracowań statystycznych.

Warto zwrócić uwagę, że pomimo dużej ilości podjętych w dysertacji zagadnień, jej Autorka wykazała się umiejętnością utrzymania myśli przewodniej. Dzięki temu mogła zachować zarówno logiczny układ poszczególnych rozdziałów i podrozdziałów, jak i zgodność przedstawionego materiału z pytaniami, na które starała się odpowiedzieć analizując wyniki badań własnych.

Kolejną częścią recenzowanej pracy jest przeprowadzona poprawnie i rzeczowo, zawarta na 14 stronach, rozdziału czwartego- dyskusja. Jest ona próbą generalizacji i uzasadnienia efektów dociekań badawczych. Prezentuje wyniki badań własnych na tle wyników innych opracowań nawiązujących do przedstawionych zagadnień. Autorka potwierdziła umiejętność przeprowadzenia syntezy i interpretacji uzyskanych wyników, dała dowód czytania i znajomości piśmiennictwa, a w szczególności po raz kolejny wykazała dużą wiedzę praktyczną. Doktorantka odniosła się w dyskusji do całości otrzymanych rezultatów badań, kompleksowo ujmując badane zagadnienia. Zdaniem recenzenta można było również tę część opracowania podzielić na podrozdziały dla bardziej czytelnego odbioru jej treści. Dyskusja spełnia wymogi formalne.

Zaprezentowane na zakończenie dysertacji wnioski wynikają z pracy. Pragnę podkreślić, że odpowiadają one na zadane pytania badawcze w sposób zadawalający.

Piśmiennictwo obejmuje zestaw właściwie dobranych pozycji zwartych oraz artykułów naukowych. Można wśród nich odnaleźć klasyczne dzieła z zakresu teorii sportu oraz zestaw literatury nowej, z ostatnich lat. Wykaz jest klarowny, podane są strony odnoszące się do konkretnego przypisu, a opis literatury jest jednolity i konsekwentny.

Do drobnych mankamentów strony technicznej pracy (wymagających korekty przed jej publikacją) zaliczyć można kilka błędów stylistycznych i powtórzeń słów. Nie wszystkie cytowane pozycje literatury zostały ujęte w spisie bibliograficznym (np. Aker, Wilson i Carlyon, 1994 - strona 79).

Uwagi szczegółowe:

1. Tytuł w pracach promocyjnych powinien być najkrótszym streszczeniem i oddawać wszystkie istotne elementy składowe opracowania. Recenzowana praca zatytułowana jest „*Kondycyjno-koordynacyjnych uwarunkowań umiejętności technicznych tenisistek w wieku 9-11 lat*” i w pełni oddaje treści, które można odnaleźć w dalszej części dzieła.
2. Wstęp i teoretyczne podstawy problematyki badawczej to fragmenty pracy, które zostały napisane ciekawie i na ogół obszernie, traktują o najważniejszych dla analizowanego problemu kwestiach. Kompozycją i zawartością rozdziału Doktorantka wykazała erudycję i odczytanie, a także umiejętność segregacji naukowych analiz. Treść tej części opracowania wskazuje na jej dojrzałość w zakresie prezentacji piśmiennictwa we właściwym porządku i hierarchii zagadnień użytecznych z punktu widzenia postawionego celu podjętych badań.
3. Cel pracy jasny i przejrzysty, zgodny z tytułem i treścią opracowania.
4. Z treści rozdziału metodologicznego wynika, że badania były obserwacją zjawiska i nie nosiły znamion eksperymentu pedagogicznego. Było to zdaniem recenzenta powodem braku grupy kontrolnej. Jednak wyciąganie jednoznacznych wniosków dotyczących wpływu treningu na rozwój zdolności motorycznych jest dyskusyjne. Nie uwzględniono, bowiem zmiennych zakłócających oraz wpływu czynników rozwojowych. Nie analizowano także obciążeń treningowych poprzedzających okresy badawcze. Lepiej było realizować myśl przewodnią zgodnie z celem pracy.
5. Wykorzystane testy były adekwatne dla realizacji zaplanowanych badań. Opisy należy uznać za nazbyt dokładne, ale dające możliwość powtórzenia badań.
6. Zabrakło w opinii recenzenta szczegółowych kryteriów włączenia oraz wyłączenia osób do realizacji badań.

7. Proszę o odpowiedź na pytanie, czy i w jaki sposób oceniano umiejętności techniczno-taktyczne podczas turniejów tenisowych, poza wykonywaniem testów określających umiejętności techniczne?
8. Podczas ewentualnego przygotowywania pracy do publikacji konieczne będzie bardziej przejrzyste i czytelne rozlokowanie części graficznej pracy (rozdzielone tabele).
9. Trzeba zaznaczyć, że nie we wszystkich opisach w tekście można odnaleźć odniesienie do konkretnej tabeli.
10. W dyskusji niepotrzebnie rozbudowano wprowadzenie teoretyczne oraz powtórzono cel pracy.
11. Zaprezentowane na zakończenie dysertacji wnioski są ograniczone do ponownego, ale szczegółowego przytoczenia uzyskanych wyników, warto czasem dodać co z przeprowadzonych badań wynika, jaka jest aplikacja, jak to co zbadano można wykorzystać. Można te elementy uzupełnić podczas przygotowania pracy do publikacji dodając wnioski aplikacyjne.
12. Z obowiązku recenzenta muszę zwrócić uwagę na fakt, że niekonieczne jest cytowanie podręczników, które mają charakter pomocy dydaktycznych.

Reasumując, pragnę stwierdzić, iż praca stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego. Podjęte zadanie badawcze, zrealizowane zostało zgodnie z wymogami naukowymi i posiada istotne wartości poznawcze. Zdaniem recenzenta pewne, drobne niedomagania nie mogą znacząco wpływać na obniżenie wysokiej oceny większości fragmentów ocenianej rozprawy doktorskiej. Należy także podkreślić jej stronę estetyczną. Cel badań został określony w sposób klarowny, pytania mają charakter poprawności naukowej, analiza i interpretacja wyników są zrozumiałe i konkretne. Wyciągnięte wnioski są uzasadnione zarówno wynikami badań, jak również właściwie przeprowadzonym podsumowaniem i dyskusją, opartą na konfrontacji własnych wyników z uzyskanymi przez innych autorów.

Konkluzja końcowa

Biorąc pod uwagę wszystkie aspekty recenzowanej dysertacji stwierdzam, że została ona przygotowana właściwie zarówno w przyjętym zakresie tematycznym jak i w ramach określonych założeń metodologicznych. *Wnoszę do Rady Naukowej, Akademii Wychowania Fizycznego im. Józefa Piłsudskiego w Warszawie na Wydziale*

Wychowania Fizycznego i Zdrowia w Białej Podlaskiej, o dopuszczenie Pani mgr Ewy Waldzińskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego oraz wnioskuje o wyróżnienie pracy.

A handwritten signature in black ink, consisting of several loops and a final flourish.